
Sportief verbinden

Kadernota Sport

“Olympische ambities met een Renkumse maat”

Sportief verbinden

Kadernota Sport

“Olympische ambities met een Renkumse maat”

Datum
21 september 2012
Kenmerk
R12-114.1187

Inhoudsopgave	Hoofdstuk	Pagina
Samenvatting	4	
Inleiding	Hoofdstuk 1	7
1.1 Aanleiding en proces		7
1.2 lokaal perspectief		8
1.3 Leeswijzer		8
Beleidskader	Hoofdstuk 2	9
2.1 Inleiding		9
2.2 Sporten in de context van de Wmo		9
2.3 Olympisch plan 2028		10
2.4 Sporten en bewegen in Olympisch perspectief		11
2.5 Renkum (ver)bindt		11
Integraal sportbeleid	Hoofdstuk 3	13
3.1 Visie		13
3.2 Hoofd- en subdoelstellingen		13
3.3 Samenwerking		14
3.4 Rol gemeente		14
3.5 Uitgangspunten		15
3.6 Monitoring van beleid		15
Ontwikkelingen	Hoofdstuk 4	16
4.1 Inleiding		16
4.2 Breedtesport		16
4.3 Sociaal-maatschappelijk		18
4.4 Welzijn		20
4.5 Economisch		20
4.6 Ruimtelijk		23
4.7 Evenementen		26
4.8 Media		27
4.9 Topsport		27
4.10 Conclusies		27
Van visie en beleid naar ‘Olympische ambities’	Hoofdstuk 5	29
5.1 Inleiding		29
5.2 Acht Olympische ambities		29
Uitgangspunten accommodaties	Appendix I	36
Overzicht bijlagenrapport	Appendix II	39

Samenvatting

Voorliggende kadernota heeft zijn basis in de startnotitie Sport, waarin wij hebben gekozen voor een dynamisch kader en een integrale visie op sportbeleid.

Vormde sport eerst een doel op zich, de afgelopen jaren is het belang van sport als middel toegenomen. Sport heeft een vaste plek veroverd op verschillende prestatievelden van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). Sport, maar ook bewegen, zijn in de negen prestatievelden belangrijke hulpmiddelen in de uitvoering. Door het verbinden van de Wmo en sport en het formuleren van gezamenlijke doelstellingen kunnen de Wmo-ambities worden waargemaakt. Ook in het Olympisch plan 2028 (OP2028)¹ komt de instrumentele waarde van sport (sport als middel) tot uitdrukking.

Op basis van nationaal, provinciaal en lokaal beleid hebben wij een visie en de navolgende hoofddoelstelling voor het sportbeleid opgesteld:

rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking.

Daarbij hebben wij acht subdoelstellingen geformuleerd, die gerelateerd zijn aan de acht Olympische ambities uit het OP2028: breedtesport, sociaal-maatschappelijk, welzijn, economisch, ruimtelijk, evenementen, media en topsport.

Om invulling te geven aan de hoofddoelstelling en de subdoelstellingen willen wij een regierol vervullen, van waaruit wij faciliteren, stimuleren en initiëren. Wij hanteren hierbij de navolgende uitgangspunten:

- de lokale infrastructuur van voorzieningen en organisaties wordt optimaal ontsloten ter bevordering van de sportdeelname van al onze inwoners;
- onze directe verantwoordelijkheid richt zich op een nader gespecificeerd aantal basissporten²;
- wij zijn hoofdverantwoordelijk voor goede sportieve voorzieningen op tenminste een basisniveau, zogeheten basissportvoorzieningen en werken vanuit het kader van de voorzieningenladder³;
- sportverenigingen leveren ook een eigen bijdrage aan de realisatie en instandhouding van basissportvoorzieningen;
- verenigingen die hun maatschappelijke betrokkenheid tonen, kunnen op onze ondersteuning rekenen;
- herziening van het sportbeleid is mede gewenst gelet op de bezuinigingstaakstelling van € 100.000,= in het kader van de buitensportaccommodaties.

¹ Voor meer informatie zie paragraaf 2.3

² De uitgangspunten accommodaties zijn opgenomen in appendix I.

³ Zie voorgaande voetnoot.

Om de bezuinigingstaakstelling ten aanzien van de buitensportaccommodaties in te vullen, hebben wij, op basis van een thematische analyse van de huidige situatie in lijn met de acht Olympische ambities, drie hoofdpijlers voor het sportbeleid tot stand gebracht:

1. herziening van het subsidiesysteem;
2. herziening van de tarievenstructuur;
3. heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties.

Eveneens op basis van de thematische analyse van de huidige Renkumse situatie hebben wij verder invulling gegeven aan de acht Olympische ambities en deze op de navolgende manier doorvertaald:

breedtesportambitie:

- 1) het benutten van de mogelijkheden van combinatiefunctionarissen voor verdere verenigingsondersteuning;
- 2) het sportaanbod is kwalitatief verbeterd door het creëren van een gezamenlijk vraaggericht sportaanbod;
- 3) alle verenigingen bundelen de krachten om te komen tot een verbeterd aanbod (training, competitie, kader en faciliteiten) en een vitale sportvereniging;
- 4) een substantiële toename in het aantal sportverenigingen dat in 2016 samenwerkt met andere lokale (sport)verenigingen en instellingen om te komen tot een sporttak overstijgend vraaggericht aanbod.

sociaal-maatschappelijke ambitie:

- 5) vijf procent meer kinderen en jongeren sporten of bewegen in 2016 dagelijks tenminste een uur per dag⁴;
- 6) vijf procent meer volwassenen en ouderen sporten en bewegen in 2016 tenminste een half uur gedurende vijf dagen per week;
- 7) vijf procent meer mensen met een beperking sporten en bewegen in 2016 tenminste een half uur gedurende vijf dagen per week;
- 8) verbinden van de Wmo en sport waarmee de Wmo-ambities waar gemaakt worden.

welzijnsambitie:

- 9) vijf procent minder inwoners hebben in 2016 overgewicht mede als gevolg van een actieve levensstijl/sporten⁵;
- 10) twee procent minder inwoners hebben in 2016 obesitas mede als gevolg van een actieve levensstijl/sporten⁶;

economische ambitie:

- 11) de tariefstelling is transparant, heeft een relatie met de kostprijs en een duidelijke grondslag;
- 12) er is een directere relatie tussen het gemeentelijke sportbeleid en subsidieverstrekking;
 - a. sportverenigingen leveren een eigen bijdrage aan de realisatie en instandhouding van genormeerde basissportvoorzieningen;
 - b. sportverenigingen leveren een volledige bijdrage aan de realisatie en instandhouding van een basissport- plus voorziening;

⁴ Gecorrigeerd voor demografische ontwikkeling. Een uur sporten en bewegen per dag vormt voor jeugd en jongeren de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB). Voor volwassen geldt een norm van een half uur op vijf dagen in de week. Momenteel voldoet 52% van de inwoners van onze gemeente aan de NNGB (bron: Gelderse Sportmonitor).

⁵ Momenteel lijdt 30% van de inwoners van onze gemeente aan overgewicht.

⁶ Momenteel lijdt 8% van de inwoners van onze gemeente aan obesitas.

13) toename van het particulier initiatief in de sportinfrastructuur.

ruimtelijke ambitie:

14) een goede match van vraag naar en aanbod van sportvoorzieningen door te werken vanuit een voorzieningenladder⁷ die wordt gekenmerkt door:

- a. concentratie van basissportvoorzieningen in Renkum/Heelsum en in Oosterbeek;
- b. minder en kwalitatief betere basissportvoorzieningen;
- c. openbare, multifunctionele (kunstgras) buitensportvoorzieningen, niet geschikt voor wedstrijden, in de kleine dorpskernen die door verschillende sportverenigingen, onderwijsinstellingen, buurtbewoners jong en oud kunnen worden gebruikt;
- d. sportvoorzieningen met een gemeente overstijgend verzorgingsgebied worden gerealiseerd in regionaal verband;

15) een toegenomen bezetting van en waardering voor sportaccommodaties;

16) de binnensportcapaciteit voor voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs optimaliseren;

17) een toename in het multifunctioneel gebruik van bestaande (sport)voorzieningen;

18) een intensiever sportief medegebruik van de openbare ruimte.

evenementenambitie:

19) in 2016 is het aantal inwoners dat meedoet aan sportevenementen met vijf procent toegenomen;

20) in 2016 is het aantal particuliere initiatieven met betrekking tot het organiseren van evenementen toegenomen.

media-ambitie:

21) de sportieve kernwaarden van Renkum maken structureel onderdeel uit van haar marketingactiviteiten.

topsportambitie:

22) in 2016 levert de gemeente een actieve bijdrage aan talentherkenning en – ondersteuning;

23) sportieve topprestaties worden door onze gemeente op passende wijze voor het voetlicht gebracht.

Wij hebben per doorvertaalde Olympische ambitie enkele voorbeelden en speerpunten benoemd. Na het vaststellen van de kadernota worden de doelstellingen, voorbeelden en speerpunten nader uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's.

⁷ Een nadere uitwerking van de voorzieningenladder is opgenomen in de uitgangspunten accommodaties (appendix I). De voorzieningenladder is een verdere uitwerking van de voorzieningenladder uit de sociale structuurvisie gemeente Renkum.

1.1 Aanleiding en proces

In 1999 zijn voor het laatst kaders voor de sport vastgesteld. Door aan te sluiten bij landelijke regelingen hebben wij ons sportbeleid regelmatig geactualiseerd waarbij de hoofdlijnen werden gevormd door sportstimulering (sport inzetten als middel), ondersteuning van sportverenigingen en het multifunctioneler maken en zo nodig clusteren van accommodaties. Eind 2010 hebben wij besloten ons sportbeleid opnieuw te willen formaliseren in een gemeentelijke sportnota die in een dynamisch kader op onze lokale situatie is toegesneden.

Een sportbeleid dat rekening houdt met de positieve maatschappelijke waarde van de breedtesport en mogelijkheden voor en het stimuleren van de (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking. Een beleid dat gericht is op samenwerking en het leggen van verbindingen tussen de verschillende organisaties en beleidsvelden.

Deze aspecten maken ook onlosmakelijk deel uit van de doelstelling van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning), waarvan de uitvoering een gemeentelijke verantwoordelijkheid is en waartoe sportbeoefening een niet te onderschatten en algemeen erkend instrument vormt. Voor sportbeoefening zijn zowel de faciliteiten als organisatiestructuren immers reeds ruimschoots voorhanden en staan daarmee al decennia open voor het leveren van de prestaties die gemeenten nu zijn voorgeschreven, zoals het bevorderen van sociale samenhang, leefbaarheid en maatschappelijke deelname. Daar waar het instrument van sportbeoefening overal in Nederland beschikbaar is, vormt benuttingsmaximalisatie van de aanwezige sportstructuren een uitdaging die veel gemeenten in het kader van Wmo opnieuw aangaan en van toepassing verklaren op de inwoners in het algemeen en aandachtsgroepen in het bijzonder.

Mede in dit kader en naar aanleiding van het besluit om te komen tot een dynamisch sportbeleid hebben we in januari 2011 de startnotitie Sportnota vastgesteld en gekozen voor een integrale visie op sportbeleid. Op basis van nationaal, provinciaal en lokaal beleid is vooraf gekomen tot een visie en een hoofddoelstelling. Vanuit deze hoofddoelstelling zijn in de startnotitie acht ambities van het Olympisch Plan 2028⁸ geconcretiseerd.

De startnotitie vormt de basis voor de voorliggende kadernota sport. Gedurende het proces zijn de visie en de geconcretiseerde acht Olympische ambities vanuit de startnotitie aangescherpt. Daarnaast speelt de liggende taakstelling van € 100.000,= voor de buitensportaccommodaties een belangrijke rol bij de totstandkoming van de kadernota.

⁸ In paragraaf 2.3 wordt daar nader op ingegaan.

1.2 lokaal perspectief

In het coalitieakkoord⁹, maar ook in programma 7 Sport, kunst&cultuur wordt aandacht besteed aan sport. De ambitie is om de sport in onze gemeente voor iedere inwoner, ongeacht inkomen, leeftijd en/of handicap toegankelijk te maken. De gemeentelijke organisatie heeft hierin een faciliterende rol.

Wij willen door te investeren in sport in het algemeen de participatie en sociale samenhang verbeteren en bijgevolg op wijk- en buurtniveau het welzijn en de leefbaarheid bevorderen. Daarbij willen wij de achterstanden van met name jeugdigen op het gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding en bewegen aanpakken.

Wij willen de burgers en verenigingen faciliteren bij het beoefenen van sporten door het aanbieden van sportaccommodaties. Aangezien de kwaliteit van enkele sportparken matig is en sommige voorzieningen maar een deel van het jaar in gebruik zijn, worden de mogelijkheden bezien om tot een modernisering en kwaliteitsverbetering van enkele sportparken te komen in samenwerking met de sportverenigingen. Belangrijke kernwoorden hierbij zijn: herstructurering, schaalvoordelen, duurzaamheid, (publiekprivate) samenwerking. Dit kan leiden tot meer duurzame, kwalitatief betere in de exploitatie goedkopere sportparken.

Eén van de activiteiten die is opgenomen in het coalitieakkoord en het programma Sport om voorgaande aspecten te realiseren betreft het opstellen van een sportnota.

1.3 Leeswijzer

De kadernota bevat op tactisch niveau de kaders voor het sportbeleid, waarbij in hoofdstuk twee wordt ingegaan op het beleidskader. Hoofdstuk drie geeft onze visie weer ten aanzien van sport, waarbij tevens de hoofddoelstellingen aan de orde komen. Hoofdstuk vier bevat een analyse van de huidige Renkumse situatie, thematisch in lijn met de acht Olympische ambities zoals behandeld in de startnotitie Sportnota. De inventarisatie die hieraan vooraf is gegaan is opgenomen in het bijlagenrapport R12-113.1187¹⁰. De inventarisatie betrof een documentenonderzoek, een inventarisatie van relevante trends en ontwikkelingen, interviews en discussiebijeenkomsten met het maatschappelijk veld. In hoofdstuk vijf worden de acht Olympische ambities uitgewerkt met concrete doelstellingen en speerpunten.

Na het vaststellen van de kadernota sport worden de ambities nader uitgewerkt in uitvoeringsprogramma's.

⁹ Een Slim beleid is op de toekomst voorbereid, coalitieakkoord 2010-2014

¹⁰ Een overzicht van de inhoudsopgave van het bijlagenrapport is opgenomen in appendix II.

2.1 Inleiding

Sport vormt al lang geen vrijblijvende vrijetijdsbesteding meer. Op de navolgende beleidsterreinen vervult sport (en bewegen) een onmiskenbare rol:

- volksgezondheidsbeleid;
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- zorgbeleid;
- jeugdbeleid;
- onderwijsbeleid;
- ouderenbeleid;
- armoedebeleid;
- minderhedenbeleid;
- speelruimtebeleid.

Het optimaliseren van de instrumentele inzet van sportbeoefening zal bijdragen aan de realisatie van doelstellingen op voornoemde beleidsterreinen. In dit hoofdstuk wordt op kernachtige wijze aandacht besteed aan de (grote) instrumentele waarde van sport alsmede aan enkele relevante ontwikkelingen zoals het Olympisch plan 2028 en het beleid van de rijksoverheid.

2.2 Sporten in de context van de Wmo

De gemeentelijke bemoeienis richtte zich bijna volledig op de accommodaties van de sportverenigingen en subsidies om het een en ander betaalbaar te houden. Sport vormde het doel op zich. Via ondermeer het gezondheidsmotief “*ga eens sporten, dat is goed voor je*” nam het belang van sport als middel toe. Sport veroverde meer en meer terrein op het welzijnsvlak.

Inmiddels heeft sport een vaste plek veroverd op verschillende prestatievelden van de Wmo. Sport en bewegen zijn in de negen prestatievelden belangrijke hulpmiddelen in de uitvoering. Zo bevordert sport de sociale samenhang en leefbaarheid in wijken en buurten. Sportbuurtwerk organiseert in samenwerking met bijvoorbeeld sportverenigingen wijk sportinstuiven waaraan buurtbewoners kunnen deelnemen.

Door sport aan te bieden in de wijken is door middel van het project ‘trajectbegeleiding naar sportverenigingen’ geprobeerd zoveel mogelijk jeugd en jongeren naar sportverenigingen toe te leiden.

Tevens zorgt sport ervoor dat mensen elkaar ontmoeten. Sport is vormend. Kinderen leren omgaan met winst en verlies, met regels, teamplay en ook teleurstelling. Het is bovendien bevorderlijk voor hun gezondheid. Immers, kinderen die (veel) sporten en bewegen hebben minder risico om (te) dik te worden.

Met het project Scoor 'n sport voor kinderen op de basisscholen en het aanbieden van beweegactiviteiten voor 50-plussers, zoals de GALM¹¹-rondes, worden onze inwoners aangezet tot een gezonde leefstijl.

Participatie vormt een kernwaarde van sport. Zo kan sport ertoe bijdragen dat ook mensen met een beperking of een motorische achterstand (weer) deelnemen aan het maatschappelijke verkeer. Het programma Sport Extra, gericht op kinderen met een motorische achterstand, laat zien dat dit mogelijk is. Door het aanbieden van een binnenschools en naschools sportactiviteitsaanbod door sportverenigingen en andere sportaanbieders en het aanbieden van het project trajectbegeleiding kunnen alle kinderen uiteindelijk gaan sporten bij een reguliere sportvereniging en daarmee deelnemen aan het maatschappelijk verkeer. Ook verenigingen die zich richten op mensen met een beperking ontvangen financiële ondersteuning voor het organiseren van activiteiten.

Ook voor kwetsbare burgers kan sporten dan wel als vrijwilliger actief zijn binnen de sportvereniging heilzaam uitwerken door het aanbrengen van structuur en een toename in het wederzijds begrip.

Door het verbinden van de Wmo en sport en het formuleren van gezamenlijke doelstellingen kunnen de Wmo-ambities worden waargemaakt. In essentie komt het erop neer dat de inwoners gestimuleerd worden om via sport en bewegen (weer) mee te doen in de samenleving. Kortom Sporten en Wmo vormen een gouden combinatie, maar ook op de andere eerder genoemde beleidsvelden kan men niet zonder sport!

2.3 Olympisch plan 2028

Het Olympisch Plan 2028 (OP2028) is bij uitstek een (landelijk) sportplan waarin de instrumentele waarde van sport in vernieuwende dimensies tot uitdrukking komt. Sport zorgt voor een competitieve mindset waarin geen ruimte is voor: *“Doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg”*. Sport draagt bij aan nationale trots, aan innovatie en een goed economisch klimaat. Sport wordt als maatschappelijke drijfveer omarmd door het kabinet Rutte met de mogelijke organisatie van de Olympische Spelen in 2028 als inspiratievol perspectief.

Topsport vormt slechts één van de acht ambities van het OP2028. Daarnaast kent het OP2028 ambities ten aanzien van ondermeer breedtesport, sociaal-maatschappelijk, welzijn, economisch, ruimte, evenementen en media die er mede toe dienen te leiden dat Nederland in de volle breedte profiteert van een bovengemiddelde sportparticipatie, een Nederland op Olympisch niveau. Zeker gedurende de eerste fasen kan het OP2028 beter gekwalificeerd worden als een breedtesportplan dan als een topsportplan¹². Er wordt concreet toegewerkt naar het verhogen van de sportparticipatie en de inzet van sport op alle acht de ambities.

Ingegeven door het woord *“Olympisch”* wordt het OP2028 geassocieerd met de kapitaal intensieve topsport waar slechts een select gezelschap van topsporters van profiteert. Dit

¹¹ GALM staat voor Groninger Actief Leef Model en is een sportstimuleringsprogramma voor 50-plussers die niet of nauwelijks sporten.

¹² Zie ook *“Het Olympisch plan is een breedtesportplan”* op <http://www.sportknowhow.nl/Olympischplanenlokaalbeleid/5422>

was ook terug te zien tijdens de behandeling van de startnotitie Sport in de gemeenteraad. Meerdere fracties riepen op tot terughoudendheid met de Olympische ambities en zich te richten op de lokale prioriteiten. Dit terwijl juist de interpretatie van Olympisch wordt voorgestaan waarin gezondheid, participatie en sociale samenhang de boventoon voeren, *“Olympische ambities met een Renkumse maat”*.

2.4 Sporten en bewegen in Olympisch perspectief

In de gelijknamige beleidsbrief van het ministerie van VWS uit mei 2011, is op hoofdlijnen het sport- en bewegbeleid geschetst voor de komende kabinetsperiode. Het kabinet kent drie prioriteiten de komende jaren:

1. sport en bewegen in de buurt;
2. werken aan een veiliger sportklimaat;
3. uitblinken in sport.

Als onderdeel van de prioriteit ‘sport en bewegen in de buurt’ wordt gestreefd naar een passend sport- en beweegaanbod in de eigen buurt, dat veilig en toegankelijk is. Hierbij wordt gezocht naar lokaal maatwerk en samenwerking om sporten en bewegen op een hoger – Olympisch – niveau te krijgen. Op basis van een helder inzicht in de vraag en het krachtenveld (buurtscan) worden nieuwe (publiek-private) samenwerkingsverbanden aangegaan, sport- en bewegconcepten gebundeld en ruimte gegeven voor (maatschappelijk) ondernemerschap. Ook de combinatiefunctionaris gaat hierbij een prominente rol vervullen.

Voortbordurend op het succes van de combinatiefuncties vanuit de regeling Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur¹³ worden in het nieuwe programma Sport en Bewegen in de Buurt de mogelijkheden verruimd en vindt er een doorgroei plaats naar 2.900 fte. op nationaal niveau¹⁴. Begin 2012 wordt (naar verwachting) een nieuw bestuursakkoord getekend als basis voor de inzet van de combinatiefunctionaris nieuwe stijl, de sportbuurtcoach.

2.5 Renkum (ver)bindt

Met de sociale structuurvisie gemeente Renkum wordt op strategisch niveau richting gegeven aan de invulling van de diverse sociaal maatschappelijke beleidsonderdelen, waaronder sport. In sommige gevallen is het beleid sectoraal gericht in andere gevallen is behoefte aan integraal beleid. Het sportbeleid vraagt om nadere strategische uitwerking en een integrale benadering. Deze kadernota sport is richtinggevend en biedt handvatten voor de praktische uitvoering, ofwel dient als kapstok voor de uitwerking van de ambities en speerpunten.

Vanuit dit strategisch beleidskader willen wij een levendige en onderscheidende groene gemeente zijn met een goed ontsloten sociaal economische structuur. De aspecten duurzaamheid en maatschappelijke participatie lopen hierbij als een rode draad door alle beleidslijnen uitmondend in de navolgende hoofdkeuzen:

- goed bereikbaar zijn en verbinden;

¹³ Met ingang van 1 januari 2010 nemen wij deel aan deze Impuls.

¹⁴ Inclusief de combinatiefuncties vanuit de huidige Impuls.

- beleefbaar landschap;
- inwoners en bezoekers verbinden aan onze (cultuur)historie;
- zorgvuldig ruimtegebruik;
- levendige dorpen;
- de economie versterken.

Sport en bewegen spelen hierbij een prominente rol. Zo wordt in de onderliggende sociale structuurvisie nadrukkelijk aandacht besteed aan de positieve maatschappelijke waarde van breedtesport. Een waarde die van groot belang is bij de realisatie van inhoudelijke ambities als: leefbaarheid en het voorkomen van uitval (sociaal isolement).

Sportvoorzieningen leveren tevens een belangrijke bijdrage aan het algehele voorzieningen niveau waarbij nabijheid, beschikbaarheid en toegankelijkheid belangrijke aandachtspunten vormen. De titel van de structuurvisie 'Renkum (ver)bindt!' is sport dan ook op het lijf geschreven.

3.1 Visie

Sport is van grote maatschappelijke waarde. Het brengt letterlijk mensen in beweging en helpt daarmee overgewicht te voorkomen en vitaliteit te bevorderen. Sport brengt mensen ook bij elkaar, zorgt voor sociale cohesie, meer veiligheid en een toename van de leefbaarheid in wijken en buurten. Wie sport beoefent, neemt deel aan de samenleving. Tegen deze achtergrond komen wij tot een integraal sportbeleid met relaties naar de Wmo, het jeugd- en ouderenbeleid, het speelruimtebeleid en het lokaal gezondheidsbeleid. Hierbij verliezen wij zeker niet de primaire waarde van sport uit het oog voor al die fanatieke sporters die wekelijks op de velden, in de bossen, de sporthallen en het zwembad zijn te vinden.

Het Olympisch Plan 2028 behelst veel meer dan het behalen van gouden medailles en het organiseren van Olympische Spelen. Het gaat over een gezonde en vitale samenleving, over meedoen aan de samenleving maar ook over vitale sportverenigingen die in samenwerking met andere maatschappelijke partners de potentiële waarde van sport tot zijn recht laten komen. Om die reden vormt dit een geschikt kader voor ons om vanuit onze integrale visie sportbeoefening mogelijk te maken voor een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking.

3.2 Hoofd- en subdoelstellingen

De uitwerking van onze visie vertaalt zich in de volgende hoofd- en subdoelstellingen:

Rekening houdend met de positieve maatschappelijke waarde van sport, mogelijkheden scheppen voor en stimuleren van (blijvende) deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking.
--

Subdoelstellingen¹⁵:

- Breedtesport: wij stimuleren zoveel mogelijk inwoners van Renkum om deel te nemen aan sport en/of er een actieve levensstijl op na te houden;
- Sociaal-maatschappelijk: wij voeren een inclusief¹⁶ beleid met sportieve kansen voor iedereen;
- Welzijn: wij benutten de kansen van sport voor een vitale samenleving;
- Economisch: wij benutten (maatschappelijk) ondernemerschap, blijven binnen de financiële kaders en efficiënte inzet van gemeenschapsvoorzieningen;
- Ruimtelijk: wij zorgen voor een goede aansluiting tussen de vraag en het aanbod van sportvoorzieningen;
- Evenementen: wij benutten de kansen van sportevenementen;
- Media: wij zetten sport in voor de promotie van onze gemeente;
- Topsport: wij hebben oog voor (top)sportkansen en talentontwikkeling.

3.3 Samenwerking

Sport vormt een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Private ondernemers, onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties, welzijnsinstelling, dorpsraden, buurgemeenten en zeker ook de sportverenigingen vervullen hierin een belangrijke rol. Vanuit een vraaggestuurde samenwerking tussen partijen die elkaar aanvullen en versterken, kan sporten en bewegen daadwerkelijk naar een hoger – Olympisch – niveau worden gebracht. Deze samenwerking kan zich uitstrekken tot alle facetten van het sportbeleid (accommodatie, sportaanbod, dienstverlening, financiering, kadertraining, et cetera) en kan vele vormen aannemen. Zo hebben wij onlangs besloten met de gemeente Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Rheden een samenwerking aan te gaan waarbij ten aanzien van het dagelijks beheer- en de exploitatie van sportaccommodaties een verdergaande samenwerking wordt onderzocht.

3.4 Rol gemeente

Onze gemeente vervult een regierol van waaruit wij faciliteren, stimuleren en initiëren. De rol van de (faciliterende) regisseur betekent ook dat wij niet eenzijdig maatregelen opleggen of doorvoeren, maar dat wij in een netwerk van verschillende actoren opereren en daarin proberen te sturen. Daarvoor werken wij met betrokken partijen aan een heldere analyse van de situatie/behoefte, een gerichte en effectieve aanpak, gevolgd door heldere afspraken, rolverdeling en verantwoordelijkheid. Hierbij wordt uitgegaan van de eigen kracht van de inwoners en het maatschappelijk middenveld. Wij faciliteren en regisseren om te zorgen dat in plaats van te zorgen voor.

¹⁵ Doelstellingen zijn gerelateerd aan de acht Olympische ambities uit de startnotitie Sportbeleid. Zie tevens paragraaf 2.3.

¹⁶ Beleid dat rekening houdt met mensen met een beperking.

3.5 Uitgangspunten

Sport is van een grote maatschappelijke waarde die wij ten volle willen benutten. Hierin hebben wij geen solistische eindverantwoordelijkheid. Wij nemen de regierol: wij verbinden, stimuleren en faciliteren. Wij leveren een gericht bijdrage aan de gezamenlijke opgave om de waarde van sport en bewegen optimaal te benutten en hanteren daarbij de navolgende uitgangspunten:

- de lokale infrastructuur van voorzieningen en organisaties wordt optimaal ontsloten ter bevordering van de sportdeelname van al onze inwoners;
- onze directe verantwoordelijkheid richt zich op een nader gespecificeerd aantal basissporten¹⁷;
- wij zijn hoofdverantwoordelijk voor goede sportieve voorzieningen op een elementair basisniveau, zogeheten basissportvoorzieningen en werken vanuit het kader van de voorzieningenladder¹⁸;
- sportverenigingen leveren ook een eigen bijdrage aan de realisatie en instandhouding van basissportvoorzieningen;
- verenigingen die hun maatschappelijke betrokkenheid tonen, kunnen op onze ondersteuning rekenen¹⁹;
- herziening van het sportbeleid is mede gewenst gelet op de bezuinigingstaakstelling van € 100.000,= in het kader van de buitensportaccommodaties.

3.6 Monitoring van beleid

Wij willen het beleid dat wij in samenspraak met onze maatschappelijke partners hebben opgesteld, monitoren om zo mogelijk tussentijds bij te sturen. Wij zullen resultaatindicatoren opstellen om te kunnen bepalen of met de getroffen maatregelen de gestelde doelen worden gerealiseerd. Hiertoe wordt periodiek informatie verkregen door ondermeer de volgende meetinstrumenten in te zetten:

- Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB);
- Gelderse Sportmonitor;
- E-movo (Elektronische Monitor en Voorlichting);
- Dorpspiegel.

¹⁷ De uitgangspunten accommodaties zijn opgenomen in appendix I.

¹⁸ Zie voorgaande voetnoot.

¹⁹ In dit verband wordt bedoeld verenigingen die een actieve bijdrage leveren aan de oplossing van (lokale) maatschappelijke vraagstukken, ook als die vraagstukken buiten het normale bereik van verenigingen valt en dus ook gericht kan zijn op niet-leden.

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige stand van zaken ten aanzien van de sport in onze gemeente geanalyseerd. Hiertoe wordt geput uit de resultaten en uitkomsten van verschillende discussiebijeenkomsten met vertegenwoordigers uit verschillende segmenten van het maatschappelijk middenveld alsook met een brede ambtelijke delegatie. Tevens zijn er verschillende diepte-interviews gehouden met stakeholders en is er een grondige documentenanalyse uitgevoerd. De resultaten en bevindingen zijn opgenomen in het bijlagenrapport R12-113.1187. Alle resultaten en bevindingen worden in dit hoofdstuk samengebracht in een thematische analyse en voorzien van heldere conclusies in lijn met de acht Olympische ambities.

4.2 Breedtesport

Sportbuurtwerk/Combinatiefuncties

In onze gemeente zijn verschillende combinatiefunctionarissen actief. Deze genieten lokale bekendheid als sportbuurtwerker of sportconsulent. Van het totaal aantal formatieplaatsen aan combinatiefunctionarissen dat beschikbaar wordt gesteld vanuit de landelijke impuls brede scholen, sport en cultuur, is er voor de periode 2012 en verder nog ruimte voor de invulling van circa één formatieplaats die is voorzien voor de invulling van de functie verenigingsmanager/-adviseur. Gezien de invulling van de combinatiefuncties in Renkum tot dusverre en de doelstelling “versterken van sportverenigingen” vanuit de landelijke Impuls, lijkt de inzet van de combinatiefunctionarissen ter ondersteuning van de verenigingen opportuun. In het kader van de ontwikkeling van het multifunctionele cluster MFC3b4 wordt hier al op geanticipeerd.

Gezien de wens bij de lokale sportverenigingen om te komen tot meer samenwerking en een breed verenigingsoverstijgend sportaanbod kan de combinatiefunctionaris als verenigingsmanager ook op de sportparken Bilderberg en Wilhelmina goed tot zijn recht komen.

Conclusie sportbuurtwerk/combinatiefuncties

In onze gemeente zijn reeds enkele combinatiefunctionarissen actief zoals bijvoorbeeld sportconsulenten (voormalige sportbuurtwerkers). Er is nog ruimte voor uitbreiding die al is voorzien voor de invulling van een verenigingsmanager/-adviseur.

Maatschappelijk betrokken verenigingen versus kaderproblemen

De druk op sportverenigingen neemt toe. Er is sprake van aanscherpende wet- en regelgeving en ongunstige sociaal maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. individualisering en concurrerende vrije tijdsbesteding). Tegelijkertijd nemen de maatschappelijke verwachtingen toe. Sportverenigingen worden geacht een maatschappelijke rol te vervullen, te werken aan vernieuwend sportaanbod en meer vraaggestuurd en verenigingsoverstijgend te werken. Het één kan echter niet zonder het ander.

Met de toegenomen maatschappelijke verwachtingen neemt ook het aantal 'partners in sport' toe. Welzijns- en onderwijsinstellingen, ouderenbonden, buurtverenigingen, combinatiefunctionarissen en bedrijfsleven kunnen in wisselende samenstellingen een bijdrage leveren aan de verruimde taakstelling van sportverenigingen.

Een vereniging dient vitaal te zijn om invulling te kunnen geven aan haar actuele verplichtingen en de toegenomen verwachtingen. Hiertoe worden verenigingen uitgenodigd om ook buiten de traditionele verenigingskaders te denken.

Conclusie maatschappelijk betrokken verenigingen versus kaderproblemen

De druk op het verenigingskader van de sportverenigingen neemt toe evenals de maatschappelijke verwachtingen. Met de toegenomen (maatschappelijke) verwachtingen neemt ook het aantal partners dat hieraan een bijdrage kan leveren toe. Een vereniging dient vitaal te zijn om invulling te geven aan haar verplichtingen en verwachtingen.

Van individueel aanbodgericht naar gezamenlijk vraaggericht

Samenwerken wordt in meerdere opzichten aangedragen als een mogelijkheid om meer te bereiken. Samenwerken aan een verenigingsoverstijgend sportaanbod (behoud leden) of voor specifieke doelgroepen (G-sporten/COPD). Samenwerken om te komen tot een efficiënt/intensief accommodatiegebruik.

De huidige situatie wordt echter vooralsnog gedomineerd door een traditioneel en individueel aanbodgerichte aanpak. Hierin zal in een tweetal opzichten een kanteling nodig zijn, van aanbod- naar vraaggericht en van individueel naar gezamenlijk. Het gezamenlijke kan hierbij tevens betrekking hebben op samenwerken tussen de verschillende (voetbal-)verenigingen op hetzelfde park om te komen tot een verenigingsoverstijgend aanbod. Op sportparkniveau kan de combinatiefunctionaris als sportparkmanager de rol van aanjager vervullen bij de onderlinge samenwerking.

In aanvulling op de mogelijkheden van samenwerking tussen sportverenigingen onderling, zijn er tevens mogelijkheden voor (intensiever) samenwerken met niet sportorganisaties. Het platform voor sport en cultuur dat betrokken is bij de ontwikkeling van het multifunctionele cluster MFC3b4 vormt hier een goed voorbeeld van. Door het leggen van verbindingen tussen sportverenigingen, onderwijs, sport-Bso, sportbuurtwerk en zeker ook het bedrijfsleven en Papendal ontstaat er meerwaarde. Hierbij kan ondermeer gedacht worden aan dagarrangementen voor schoolgaande kinderen, of sportieve hotelarrangementen of een 'overloop' functie voor Papendal bij het accommoderen van topsporters.

Conclusie van individueel aanbodgericht naar gezamenlijk vraaggericht

Een verregaande samenwerking tussen sportverenigingen onderling en met andersoortige maatschappelijke partners biedt kansen om te komen tot een kwalitatief beter, meer vraaggericht, sportaanbod. Het huidige aanbod dient nog te kantelen van individueel aanbodgericht naar gezamenlijk vraaggericht.

Vernieuwende netwerken in de sport

Het karakter en de functie van sport verandert. De waarde van sport blijft toenemen op diverse maatschappelijke terreinen. Met de verruiming van het speelveld van de sport neemt ook het spreekwoordelijk aantal spelers toe. Om sport in zijn 'nieuwe' context goed tot zijn recht te laten komen, dient gekoerst te worden op nieuwe samenwerkingsverbanden.

Conclusie vernieuwende netwerken in de sport

Met de veranderende insteek bij sport (meer instrumenteel) verandert ook het soort actoren. Om sport binnen zijn nieuwe setting goed tot zijn recht te laten komen, dienen de huidige samenwerkingsverbanden en netwerken tegen het licht te worden gehouden.

4.3 Sociaal-maatschappelijk

Sport voor iedereen

Wij hechten veel waarde aan de deelname aan sport door een zo groot mogelijk deel van de Renkumse bevolking. Dit is terug te zien in het gemeentelijke beleid (o.a. Wmo-beleid), de sport-, beweeg- en voorlichtingsactiviteiten in het kader van het BOS-project, en ook bij de lokale verenigingen en instellingen. In het beleidskader Wmo van onze gemeente²⁰, zijn de Wmo-ambities verwoord in de negen prestatievelden, waarbij sport en bewegen belangrijke hulpmiddelen zijn. In onze sociale structuurvisie wordt vanuit verschillende beleidsinvalshoeken (waaronder sport) gericht gewerkt aan ondermeer leefbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen. Hierbij richten wij ons op de problematiek en niet op specifieke aandachtsgroepen. Dit beleid is terug te zien in concrete activiteiten zoals sportbuurtwerk en Sport Extra.

Ook bij de lokale verenigingen en instellingen is er de wens en ambitie om het sportaanbod in de breedst mogelijke zin beschikbaar en bereikbaar te maken. Hierbij wordt gedacht aan een verenigingsoverstijgende of regionale aanpak gezien de grote verscheidenheid aan beperkingen en de mede hierdoor relatief geringe omvang van de verschillende doelgroepen. Tevens wordt gedacht aan kaderondersteunende vaardigheidstrainingen om als professional om te gaan met kinderen met onder andere ADHD of autisme.

Conclusie sport voor iedereen

Wij hechten veel waarde aan een breed beschikbaar en bereikbaar sportaanbod voor zoveel mogelijk inwoners van onze gemeente en is een wens van onze maatschappelijke partners.

Sporten op en rond de school

Om te komen tot een leven lang sporten en bewegen kan niet vroeg genoeg worden begonnen. Eenmaal op jonge leeftijd begonnen met sporten, plukt men er een heel leven lang de sportieve vruchten van. In dat verband vormt sporten op (bewegingsonderwijs en schoolzwemmen) en rond de scholen een belangrijk aandachtspunt.

²⁰ Meedoen vanuit eigen kracht, beleidskader Wmo 2012-2015 gemeente Renkum

Daar is in de achterliggende periode veel aandacht voor geweest met ondermeer het BIOS-project (Bewegen In Onderwijs project) en momenteel met de combinatiefunctionarissen. Ook bij een afnemend aantal kinderen en jongeren blijft deze doelgroep om inhoudelijke gronden van belang voor het sportbeleid. De context van school wordt hierbij optimaal benut waarbij er oog dient te bestaan voor zowel de kwaliteit als kwantiteit.

Conclusie sporten op en rond de scholen

Investeren in sport op jonge leeftijd blijft om inhoudelijke redenen van belang ook bij een afnemend aantal kinderen en jongeren. Sporten op en rond de scholen vervult hierbij een sleutelrol.

Senioren hebben de toekomst

Bij een afnemend inwoneraantal overall neemt het aantal 65-plussers de komende jaren met ruim duizend toe in onze gemeente. Naar verwachting is in 2020 ruim een kwart van de bevolking in onze gemeente ouder dan 65 jaar.

Nationale ontwikkelingen laten zien dat de sportparticipatie onder mensen ouder dan 75 jaar afneemt.

Beide ontwikkelingen vormen aanleiding om te investeren in sporten en bewegen voor ouderen. Het lokale initiatief van de projectgroep 50+ sportief, waarin verschillende 50+ sportaanbieders vertegenwoordigd zijn, verdient in dit opzicht navolging. Hierbij valt te denken aan een gericht sportaanbod voor senioren (laag intensief en meer sociaal dan competitief) bij zowel verenigingen (o.a. denksport, wandelen, tafeltennis, fithockey) als ander aanbieders (commercieel, welzijnsorganisatie Solidez, ouderenbond) en het GALM-project.

Het perspectief van senioren vormt, naast het sportaanbod van verenigingen en andere aanbieders, tevens een relevant aandachtspunt bij de (her-)inrichting van de openbare ruimte (o.a. fiets- en wandelpaden en mogelijkheden voor pétanque).

Conclusie senioren hebben de toekomst

Het aantal senioren neemt de komende jaren flink toe. Hiervoor dient in programmatisch en accommodatietechnisch opzicht aandacht te zijn.

G-sporten

Juist voor mensen met een beperking is sport van grote meerwaarde voor ondermeer de sociale en lichamelijke ontwikkeling. Tegelijkertijd blijft de sportparticipatie onder mensen met een beperking achter op die van valide mensen.

Door de sportverenigingen wordt aangegeven dat er binnen één gemeente te weinig mensen met eenzelfde beperking aanwezig zijn die een bepaalde vorm van sporten willen beoefenen. Ook heeft een sportvereniging vaak een te gering aantal leden met een vergelijkbare beperking om te komen tot een gericht sportaanbod.

Om te komen tot een goed sportaanbod voor de circa vijf duizend inwoners van Renkum met een motorische, verstandelijke of zintuiglijke beperking (ruim 15%) dienen de krachten te worden gebundeld. Hierbij dient vanuit verenigings-, sector- (onderwijs, zorg, sport) en gemeenteoverstijgend kader te worden gewerkt. Bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij het samenwerkingsverband aangepast sporten regio Arnhem of Stichting Mee. Daarnaast is er nog een mogelijkheid tot het uitbouwen van activiteiten in combinatie met bijvoorbeeld sportvereniging WAAG (Wageningen) dan wel andere (omliggende) verenigingen die zich met G- sport bezighouden.

Conclusie G-sporten

Sporten voor mensen met een beperking is zeer waardevol en tegelijk blijft hun sportparticipatie achter. De groep is te divers en gering in omvang om binnen de gemeentegrenzen te komen tot een volwaardig sportaanbod.

4.4 Welzijn

Integraal beleid, van sporten naar sporten en bewegen

De waarde van een leven lang sporten en bewegen stopt niet bij de grenzen van het sportveld. Een actieve en sportieve levensstijl zorgt voor een betere gezondheid en vitaliteit. Sport en bewegen heeft een grote preventieve gezondheidswaarde voor bijvoorbeeld ouderen. Jongeren die meer sporten en bewegen lopen minder risico om (te) dik te worden. Het is deze *instrumentele* waarde van sport en bewegen (sport als middel) die optimaal benut dient te worden vanuit een integraal beleidskader.

De instrumentele waarde van sporten en bewegen stopt ook in letterlijke zin niet aan de rand van het sportveld. Voor een goede vitaliteit en gezondheid is het niet relevant of dit wordt gerealiseerd door knotshockey of een korte wandeling. Bezien vanuit de *instrumentele waarde* kan een goed ingerichte speelplek even belangrijk zijn als de F1 van een voetbalvereniging. Gezien de grote waarde die het sportbeleid vanuit een Olympisch perspectief hecht aan de instrumentele waarde van sport, wordt sporten verruimd tot sporten en bewegen.

Conclusie integraal beleid, van sporten naar sporten en bewegen

Om de instrumentele waarde van sport goed tot zijn recht te laten komen, wordt sporten verruimd naar sporten en bewegen.

4.5 Economisch

Transparante tarieven

Onze gemeente kent historisch gegroeide tarieven die jaarlijks geïndexeerd worden. De grondslag voor de tariefstelling berust op afspraken uit het verleden die door de hedendaagse gebruikers niet worden doorgrond. De tarieven hebben geen relatie met de kostprijs en staan niet in een onderlinge verhouding met elkaar.

Deze situatie leidt tot het gevoel van willekeur bij de sportverenigingen. Met het oog op aangekondigde bezuinigingen leidt dit gevoel van willekeur in sommige gevallen tot gevoelens van onrust. Wat gaat er gebeuren met de tarieven? Wat staat de verenigingen te wachten? De huidige historisch gegroeide situatie en de reactie vanuit het maatschappelijk middenveld versterkt de roep om transparantie in de tarieven. Hoe verhoudt de bijdrage van de gebruikers zich tot de feitelijke kosten voor de (instandhouding van) de sportinfrastructuur? In welke mate is er sprake van indirecte subsidie? Hoe verhouden de verschillende tarieven zich onderling en tot die in buurgemeenten?

Er is behoefte aan een herziening van de huidige tarievenstructuur.

Een bijkomende vraag is of de herziening een bijdrage kan leveren aan de *gemeentelijke taakstelling*.

Conclusie transparante tarieven

De grondslag voor de huidige tariefstelling wordt niet doorgrond door de huidige gebruikers en leidt tot gevoelens van willekeur en mogelijk onrust. Een herziening van de tarievenstructuur is gewenst met transparantie in tariefsstelling, een relatie met de kostprijs en een duidelijke grondslag..

Subsidie voor prestaties

Subsidies vormen een beleidsinstrument om maatschappelijke activiteiten zonder winstoogmerk, die een bijdrage leveren aan het realiseren van gemeentelijke beleidsdoelstellingen, te ondersteunen. Zonder subsidie zouden deze activiteiten niet of niet-laagdrempelig kunnen worden aangeboden. Renkumse verenigingen met een wekelijks sportaanbod komen in aanmerking voor een waarderingssubsidie en indien zij zich specifiek richten op jongeren, ouderen of kwetsbare groepen voor activiteitsubsidies. Voor eenmalige en meer experimentele activiteiten kunnen de verenigingen aanspraak maken op incidentele subsidies.

Uit de discussies met lokale verenigingen volgt dat er weinig gevoel van waardering wordt ervaren vanuit de huidige waarderingssubsidies. "Het is weinig relevant wat je doet, subsidie krijg je toch wel". Uit de interne discussie volgt de roep om een directere relatie tussen beleid en subsidieverstrekking. Tevens wordt er door de sportverenigingen gewezen op een niet al te eenzijdige inzet van het subsidie-instrument.

Er zijn ook andere mogelijkheden om zaken met elkaar gedaan te krijgen die passen bij de grondgedachte dat de gemeente niet moet zorgen voor, maar zorgen dat. Kan vanuit deze gedachte ook een bijdrage worden geleverd aan de *financiële taakstelling*?

De huidige ruim geformuleerde subsidiecriteria kunnen leiden tot subsidieverstrekking aan lokale verenigingen en instellingen die geen concrete bijdrage leveren aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Betreffende doelstellingen in relatie tot maatschappelijke betrokkenheid, dienen hiertoe klip en klaar geformuleerd te zijn zodat duidelijk is waarvoor een bijdrage wordt verwacht.

Er is behoefte aan een herziening van het subsidiesysteem.

Conclusie subsidie voor prestaties

Het is wenselijk dat er een heldere relatie bestaat tussen het gemeentelijke sportbeleid en de subsidieverstrekking. Er gaat geen stimulans uit van de huidige te algemeen ingestoken waarderingsubsidies. Een herziening van het subsidiesysteem is gewenst. Bovendien vormen subsidies niet de enige manier om lokale verenigingen te stimuleren en te ondersteunen.

Verantwoordelijkheid sportinfrastructuur

De lokale overheid vormt niet de enige partij met een verantwoordelijkheid voor de lokale sportinfrastructuur. Private ondernemers, onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties en zeker ook de sportverenigingen zelf leveren eveneens een substantiële bijdrage. In onze gemeente is dit ook zichtbaar.

De hockeyvereniging investeert mee in haar nieuwe kunstgrasveld en een lokale hotelier levert een bijdrage aan de upgradering van de lokale sportvoorziening.

De verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de verschillende partijen dienen complementair aan elkaar te zijn, zij dienen elkaar te versterken. Hierbij dient de gemeentelijke organisatie zich te richten op die sporten die passen binnen ons sportbeleidskader en zonder gemeentelijke ondersteuning niet of niet laagdrempelig kunnen worden aangeboden. Dit vormen de zogeheten basissporten. Hierbij is de vraag legitiem welke bijdrage de gebruikers (met name sportverenigingen) leveren aan de realisatie en instandhouding van basissportvoorzieningen. In technisch opzicht kan hierbij gedacht worden aan een tarief dat een relatie heeft met de (genormeerde) kostprijs van een voorziening. Het begint echter met het principe dat sportverenigingen mee investeren in basissportvoorzieningen. Mede ingegeven door technologische vooruitgang (o.a. kunstgras) nemen de kosten voor sportvoorzieningen overigens toe.

Indien de ambities het niveau van de basisvoorziening overstijgen, een basissport-plus voorziening (bijv. een semiwaterveld i.p.v. een zandingestrooid kunstgrasveld bij hockey), dan vormen de meerkosten en het onderhoud de volledige verantwoordelijkheid van de vereniging ook in financieel opzicht.

Een grondgedachte die weerklank vindt onder de lokale verenigingen en instellingen. Wat tot basissportvoorziening wordt gerekend dient nader gespecificeerd te worden vanuit een helder kader (bijv. NOC*NSF capaciteitsnormen).

Conclusie verantwoordelijkheid sportinfrastructuur

De realisatie en instandhouding van de lokale sportinfrastructuur vormt een gedeelde verantwoordelijkheid van sportverenigingen, private organisaties en de gemeente. Wij richten ons op een nader aantal gespecificeerde basissporten en genormeerde basissportvoorzieningen. Gebruikers (sportverenigingen) leveren een financiële bijdrage aan de realisatie en instandhouding van basissportvoorzieningen. Aanvullende voorzieningen – basissport-plus voorzieningen – vormen de volledige verantwoordelijkheid van sportverenigingen ook in financieel opzicht. Een grondgedachte die weerklank vindt onder de lokale verenigingen.

4.6 Ruimtelijk

Vraag en aanbod van voorzieningen

Sportvoorzieningen vormen een integraal onderdeel van het geheel aan maatschappelijke voorzieningen. Voor de duurzame instandhouding van sportinfrastructuur is het belangrijk dat er wordt aangesloten bij de *vraag* en dat er rekening wordt gehouden met het *verzorgingsgebied* en de *huidige situatie*.

De *vraag* naar sportvoorzieningen zal mede als gevolg van demografische ontwikkelingen (o.a. vergrijzing en minder inwoners) en sociaal maatschappelijke ontwikkelingen (minder traditioneel en meer informeel ongeorganiseerd sporten) veranderen. Hierdoor ontstaat er minder behoefte aan traditionele sportvoorzieningen en meer aan multifunctionele voorzieningen.

Het voorziene multifunctionele cluster MFC3b4 vormt hier een uitgesproken voorbeeld van. Hierin worden verschillende – sportoverstijgende - functies samengebracht om te komen tot een intensief maatschappelijk gebruik van deze hedendaagse voorziening.

Naast multifunctionele voorzieningen zal naar verwachting tevens de behoefte aan openbaar toegankelijke buitensportvoorzieningen toenemen (o.a. multicourts en sporten in de openbare ruimte).

De *huidige situatie* in onze gemeente wordt qua sportaccommodaties gekenmerkt door traditionele voetbalaccommodaties in vier kernen, een grote mate van ondernemerschap bij de verenigingen, meerdere voetbalverenigingen op sportpark Wilhelmina en De Bilderberg en een concentratie van sporten in zowel Renkum/Heelsum als Oosterbeek, waaronder twee sporthallen en twee zwembaden en op verschillende plekken een overcapaciteit aan voetbalvelden. Daarnaast zijn er nog zeven gymnastieklokalen in de verschillende dorpskernen. De natuurlijke, bosrijke omgeving van onze gemeente vormt een weldaad voor een sportief medegebruik van de openbare ruimte.

Ofschoon de instandhouding van onze (buiten-)sportaccommodaties een zware druk op onze begroting legt, heeft onderzoek²¹ uitgewezen dat een groot deel van deze kosten doorbelastingen betreft die door de feitelijke beheerwerkzaamheden slechts ten dele beïnvloedbaar zijn. Daarnaast hebben vooral de buitensportaccommodaties een lage boekwaarde waardoor (her-)investeringen relatief een sterke kostentoeename tot gevolg zullen hebben. Het vervangen van sportspecifieke trainings- en wedstrijdvelden van natuurgras door kunstgras zal hierdoor per saldo tot hogere kosten leiden tenzij vanuit een batig saldo vanuit de grondexploitatie kan worden verrekend. Een en ander wordt in de verdere uitwerking van de kadernota nader bekeken.

Het *verzorgingsgebied* van sportvoorzieningen verschilt. Waar speel- en sporttoestellen alsook onderwijs gerelateerde voorzieningen in de directe nabijheid dienen te worden gerealiseerd, is voor bijvoorbeeld voetbalverenigingen eerder de beschikbaarheid dan de directe nabijheid van belang. Een herstructureringsoriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties is wenselijk. Hierbij speelt de *financiële taakstelling* een rol.

²¹ “Onderzoek verzelfstandiging beheer en exploitatie buitensport”, BMC november 2009

Tot slot kunnen er ook sportvoorzieningen worden benoemd met een intergemeentelijk verzorgingsgebied. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een topsporthal of een atletiek accommodatie. Hiervoor kan een beroep worden gedaan op, en een bijdrage worden geleverd aan, de sportvoorzieningen in de regio Arnhem en de Gelderse Vallei. In het bijzonder wordt in dit verband ook Papendal genoemd. Het intensiveren van de relatie met Papendal kan zowel in programmatische als accommodatietechnisch opzicht wederzijdse voordelen opleveren.

Conclusie vraag en aanbod van voorzieningen

Voor duurzame instandhouding van de sportinfrastructuur is het belangrijk dat er een heroriëntatie komt op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties, waarna door herstructurering kan worden aangesloten bij de vraag en rekening kan worden gehouden met de huidige situatie en het (intergemeentelijk) verzorgingsgebied. Er is een afnemende behoefte aan traditionele buitensportvoorzieningen, die in de kleinere dorpskernen te maken hebben met overcapaciteit. Een toenemende behoefte is er aan multifunctionele accommodaties en openbaar toegankelijke sportvoorzieningen in de directe nabijheid die door verschillende gebruikersgroepen kunnen worden gebruikt. De natuurlijke, bosrijke omgeving van onze gemeente vormt een weldaad voor een sportief gebruik van de openbare ruimte.

Meer kwaliteit voor minder omvang

Enkele voetbalverenigingen in onze gemeente beschikken over een overcapaciteit aan (natuurgras)velden. Daarnaast bestaat er bij enkele verenigingen de wens om op grond van inhoudelijke redenen te komen tot de inzet van kunstgras. Daar waar de gemeentelijke basissportvoorziening strekt tot natuurgras voor voetbal komt bij de wens voor kunstgras nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van de vereniging in beeld.

Hierin kan een parallel worden getrokken met hockey die een substantiële eigen bijdrage leverde om te komen tot een zogeheten basissport-plus voorziening (semi-waterveld in plaats van zandingestrooid kunstgrasveld).

Tegelijkertijd is er een omslagpunt. Bij een gegeven intensiteit van gebruik wordt de inzet van kunstgras bij voetbal voordeliger dan de inzet van natuurgras. Hierbij vormt het een strategische keuze om het aantal velden te verminderen om zodoende het omslagpunt te behalen en de inzet van kunstgras te kunnen rechtvaardigen. De vrijkomende ruimte kan anders worden ingevuld mede ter dekking van de kosten voor het kunstgras. Hierbij speelt ook de *financiële taakstelling* en het traject ombuigingen een rol.

Conclusie kwaliteit voor minder omvang

Om de aanleg van kunstgras te kunnen legitimeren dient er sprake te zijn van zeer intensief gebruik. Op verschillende plekken in onze gemeente is echter sprake van overcapaciteit aan voetbalvelden. Op andere plekken bestaat de mogelijkheid om de benodigde wedstrijd- en trainingscapaciteit te realiseren op een geringer aantal velden met de inzet van kunstgras. De vrijgekomen ruimte kan vervolgens een alternatieve (sport)bestemming krijgen als mogelijke bijdrage in de kosten. Bij de aanleg van kunstgras komt de eigen verantwoordelijkheid van de vereniging evenwel nadrukkelijk in beeld.

Organisatie van de sport

Dat het beheer en de exploitatie vanuit de gemeentelijke lijnorganisatie wordt verzorgd en de gemeente bovendien zorgt voor invulling van alle benodigde randvoorwaarden vormt zeker geen vanzelfsprekendheid of wenselijkheid. Het beheer en de exploitatie van voorzieningen wordt in toenemende mate onderhevig gemaakt aan wetmatigheden – o.a. schaalgrootte, ‘dicht’ op de gebruiker, slagvaardigheid – die minder passen bij een gemeentelijke organisatie.

Wij hebben gevorderde plannen om te komen tot een intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie voor het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties en mogelijk ook uitvoerende taken. Tevens richten wij ons op de nadrukkelijke betrokkenheid van de eindgebruikers. Het platform voor sport en cultuur bij de ontwikkeling van MFC3b4 vormt hier een goed voorbeeld van. Wij richten ons meer op onze kerntaken van regie en coördinatie, een gemeente die niet zorgt voor maar zorgt dat!

Een andere mogelijkheid is om exploitatie- en beheertaken van sportaccommodaties door private partijen te laten uitvoeren. Voor private zwembaden (o.a. hotels) liggen er kansen voor het faciliteren van specifieke doelgroepen.

Conclusie organisatie van de sport

Het beheer en de exploitatie van sportvoorzieningen wordt in toenemende mate onderhevig gemaakt aan wetmatigheden – o.a. schaalgrootte, ‘dicht’ op de gebruiker, slagvaardigheid – die leiden tot het op afstand plaatsen van beheersmatige en uitvoerende taken en de nadrukkelijke betrokkenheid van de eindgebruiker. Wij richten ons meer op de kerntaken van regie en coördinatie vanuit de grondgedachte dat de gemeente niet zorgt voor maar zorgt dat.

Binnensportcapaciteit

Om te sporten heb je ruimte nodig. Voor sommige sporten betreft dit specifieke binnensportaccommodaties zoals een gymnastieklokaal, een sportzaal of een sporthal. Voor het bewegingsonderwijs dient er voldoende binnensportruimte beschikbaar te zijn in de directe nabijheid van de onderwijsinstelling. Een beperkt of kwalitatief onvoldoende aanbod aan binnensportaccommodaties gaat ten koste van de binnensportverenigingen en het bewegingsonderwijs.

Naar verwachting ontstaat er, als gevolg van de ontwikkeling van het voortgezet en speciaal onderwijs, een capaciteitsgebrek aan binnensportruimte op bepaalde locaties. De beschikbare binnensportruimte, bestaande uit twee sporthallen en zeven gymnastieklokalen, is toereikend voor het primair onderwijs en de sportverenigingen.

Conclusie binnensportcapaciteit

Om te sporten heb je ruimte nodig, ook binnensportruimte. De huidige binnensportcapaciteit is ontoereikend om te (kunnen blijven) voorzien in de behoefte vanuit het voortgezet en speciaal onderwijs op bepaalde locaties maar volstaat voor het primair onderwijs en de sportverenigingen.

Sporten in de natuur

Onze gemeente ligt gelegen in een prachtig bosrijke omgeving. In een glooiend landschap wisselen de heide- en bosgebieden elkaar af. Deze natuurlijke kwaliteit is van grote waarde voor sportieve recreatie. Wandelen, fietsen, mountainbiken, hardlopen en wielrennen vormen enkele van de sporten die in deze context bijzonder goed tot zijn recht komen. Het betreft bovendien sporten die met het toenemen van informele en ongeorganiseerde sporten een toenemende belangstelling genieten. Deze natuurlijke kernkwaliteit van onze gemeente dient optimaal benut en geëtaleerd te worden.

Conclusie sporten in de natuur

Met de toename van ongeorganiseerde en informeel georganiseerde sportbeoefening wordt een groter beroep gedaan op de openbare ruimte voor sportief medegebruik. De bosrijke omgeving van onze gemeente vormt in dit opzicht een grote meerwaarde.

4.7 Evenementen

Waardevolle evenementen

Onze gemeente beschikt over evenementen met een rijke traditie. De Airborne wandeltocht geniet een grote - landelijke - bekendheid maar ook andere evenementen zoals de Stuwwalloop en het Tulp toernooi (jaarlijkse schoolvoetbaltoernooi) genieten de nodige bekendheid. Met de toename van individuele sporten (o.a. hardlopen en fietsen in al dan niet anders georganiseerd verband) en de informele organisatie ervan (niet langs formele verenigingen of organisaties) neemt ook het maatschappelijk belang van sportevenementen toe. Sportevenementen brengen letterlijk mensen op de been en vormen voor informele sporters een moment om naar toe te werken. Door het organiseren van aanvullende programma's kunnen evenementen tevens worden ingezet om inactieve inwoners aan het sporten en bewegen te krijgen.

Evenementen zijn in toenemende mate waardevol voor het sportbeleid. Bovendien zetten evenementen sport op de publieke agenda, het leidt tot actieve en passieve betrokkenheid en profileert onze gemeente als een sportieve gemeente.

Conclusie waardevolle evenementen

Met de toename van individuele en informeel georganiseerde sport neemt ook het belang van sportevenementen toe. Onze gemeente beschikt over sport(ieve) evenementen met een rijke traditie. Dit vormt een goede basis om de waarde van evenementen in de context van een integraal sportbeleid verder te benutten en onze gemeente in sportief opzicht nog nadrukkelijker op de kaart te zetten.

4.8 Media

De promotionele kracht van sport

Onze gemeente geniet bekendheid als een groene gemeente met rust en ruimte. Kernwaarden waar ook een grote aantrekkingskracht van uitgaat voor sportieve recreatie. Dit biedt mogelijkheden om – passend bij het huidige profiel – sport in te zetten ter verdere promotie van onze gemeente. Onze gemeente is niet alleen een groene gemeente, maar ook een sportieve gemeente. Topvoetballers zijn er graag te gast om in deze prachtige omgeving te komen sporten. Ook de Airborne wandeltocht geniet grote bekendheid en zet de schijnwerpers op Renkum. Een voorbeeld van een goede mix van cultuurhistorisch besef en sportiviteit.

Conclusie promotionele kracht van sport

Sport biedt promotionele mogelijkheden voor onze gemeente die goed passen bij haar profiel van groene gemeente met rust en ruimte.

4.9 Topsport

Talenten

De gemeentelijke ambities ten aanzien van topsport richten zich op talentontwikkeling en het waarderen van topsportprestaties. Zo onderschrijven wij het provinciale sportbeleid ten aanzien van topsport, hebben wij ons aangesloten bij het Olympisch Netwerk de Gelderse Vallei en kunnen sportieve topprestaties van onze inwoners rekenen op een gemeentelijke huldiging.

Conclusie talenten

Talentontwikkeling en het waarderen van topsportprestaties vormt een passende invulling van de gemeentelijke ambities ten aanzien van topsport.

4.10 Conclusies

Geconcludeerd kan worden dat er per thema een aantal items zijn die verder uitgewerkt moeten worden. Onderstaand worden per thema de belangrijkste items nogmaals benoemd.

- In het kader van het thema *breedtesport* betreft het de inzet van de combinatiefunctionaris als verenigingsmanager- adviseur. Er dient gekomen te worden tot vitale sportverenigingen, zodat de sportvereniging invulling kan geven aan de verplichtingen en maatschappelijke verwachtingen. Er moet gekomen worden van een individueel aanbodgericht naar vraaggericht sportaanbod. Daarnaast moeten de huidige samenwerkingsverbanden en netwerken tegen het licht gehouden worden.

- Op *sociaal maatschappelijk* gebied is het belangrijk om op jonge leeftijd, maar ook voor senioren te investeren in sport. Tevens is het intergemeentelijk aandacht besteden aan sporten voor mensen met een beperking gewenst. Op deze manier moet er gekomen worden tot een breed beschikbaar en bereikbaar sportaanbod voor zoveel mogelijk inwoners.
- In het kader van het thema *welzijn* moet sporten verruimd worden naar sporten en bewegen.
- Op *economisch* gebied is het van belang dat er een herziening van de tarievenstructuur komt, waarbij transparantie in tariefstelling, een relatie met de kostprijs en een duidelijke grondslag gewenst is. Een herziening van het subsidiesysteem moet leiden tot een heldere relatie tussen het gemeentelijk sportbeleid en de subsidieverstrekking. De realisatie en instandhouding van de lokale sportinfrastructuur vormt een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij de gemeente zich richt op gespecificeerde basissporten en genormeerde basissportvoorzieningen en de gebruikers een financiële bijdrage leveren.
- In het kader van het thema *ruimte* is een herstructureringsoriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties, waarbij aangesloten wordt bij de vraag en rekening wordt gehouden met de huidige situatie, en het (intergemeentelijk) verzorgingsgebied, gewenst. Ook in het kader van ruimte komt de eigen verantwoordelijkheid van de vereniging in beeld. Tevens wordt er een beroep gedaan op de openbare ruimte voor sportief medegebruik. De binnensportcapaciteit voor voortgezet en speciaal onderwijs is ontoereikend waarvoor een oplossing dient te worden gevonden. Het beheer en de exploitatie van sportvoorzieningen is ook een belangrijk item.
- De sportieve *evenementen* moeten verder worden benut om onze gemeente in sportief opzicht op de kaart te zetten.
- Op het gebied van *media* moet de sport zorgen voor promotionele mogelijkheden voor onze gemeente.
- Talentontwikkeling en het waarderen van topsportprestaties moet een passende invulling van de gemeentelijke ambities ten aanzien van *topsport* vormen.

In hoofdstuk vijf worden voorgaande thema's doorvertaald naar ambities. De ambities worden verder uitgewerkt in doelstellingen en speerpunten waarin de voornoemde items terug komen.

Hoofdpijlers

Om de liggende taakstelling ten aanzien van de buitensportaccommodaties van € 100.000,= in te vullen zijn uit voorgaande items en thema's drie hoofdpijlers voor het sportbeleid tot stand gekomen:

1. herziening van het subsidiesysteem;
2. herziening van de tarievenstructuur;
3. heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties.

5.1 Inleiding

In hoofdstuk vier is een thematische analyse uitgevoerd, waaruit drie hoofdpijlers naar voren zijn gekomen, die ingezet moeten worden om de taakstelling ten aanzien van de buitensportaccommodaties in te vullen:

1. herziening van het subsidiesysteem;
2. herziening van de tarievenstructuur;
3. heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van sportaccommodaties.

In dit hoofdstuk worden de missie en visie van onze gemeente vanuit een Olympisch denkkader en de thematische analyse doorvertaald naar de acht Olympische ambities en concrete doelstellingen. De ambities zijn geparafraseerd vanuit de starnotitie sportnota. Per ambitie worden een voorbeeld en enkele speerpunten benoemd.

5.2 Acht Olympische ambities

5.2.1 Breedtesportambitie

Onze gemeente tracht gezonde sportverenigingen te krijgen en te behouden, waarbij de nadruk ligt op ontwikkelingen die inspelen op nieuwe vragen (flexibel sportaanbod) en ook de verbreding van het aanbod (bijvoorbeeld buitenschoolse opvang). Er wordt een beroep gedaan op verenigingen om een brede maatschappelijke functie te vervullen. Onze gemeente maakt gebruik van de mogelijkheden van de landelijke Impuls brede scholen, sport en cultuur.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 1) het benutten van de mogelijkheden van combinatiefunctionarissen voor verdere verenigingsondersteuning;
- 2) het sportaanbod is kwalitatief verbeterd door het creëren van een gezamenlijk vraaggericht sportaanbod;
- 3) alle verenigingen bundelen de krachten om te komen tot een verbeterd aanbod (training, competitie, kader en faciliteiten) en een vitale sportvereniging;
- 4) een substantiële toename in het aantal sportverenigingen dat in 2016 samenwerkt met andere lokale (sport)verenigingen en instellingen om te komen tot een sporttak overstijgend vraaggericht aanbod.

Versterking van sportverenigingen vormt één van de hoofddoelstellingen van de landelijke impuls brede scholen, sport en cultuur, beter bekend als de regeling voor combinatiefunctionarissen. De praktijk wijst uit dat combinatiefunctionarissen zeer wel in staat zijn om de krachten van verschillende sportverenigingen te bundelen en te versterken. Bovendien kunnen zij relaties leggen met andere partijen zoals onderwijs, kinderopvang en bedrijfsleven. Doorgaans leidt dit tot een verruiming en vernieuwing van het sport- en dienstenaanbod waardoor de sportvereniging beter in staat is haar maatschappelijke rol te vervullen. Maximale samenwerking waaronder fusie die op eigen initiatief ontstaat, wordt door ons toegejuicht. De sportvereniging is daarbij niet alleen intern, maar vooral extern gericht.

Speerpunten:

- het inzetten van een combinatiefunctionaris als “aanjager” om te komen tot een vernieuwend, verenigingsoverstijgend en gezamenlijk vraaggericht sport- en beweegaanbod;
- het komen tot een maximale samenwerking tussen de gebruikers op de sportparken Bilderberg²² en Wilhelmina dat in ieder geval leidt tot een verbetering in het (voetbal-) aanbod van training, competitie, kader en faciliteiten.
- Ondersteunen van mogelijke fusietrajecten door onder andere het opstarten van een ‘sportparkoverleg’.

5.2.2 Sociaal-maatschappelijke ambitie (Wmo)

Onze gemeente wil inwoners, met specifieke aandacht voor jeugd, jongeren, ouderen en mensen met een beperking, meer laten sporten en bewegen.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 5) vijf procent meer kinderen en jongeren sporten of bewegen in 2016 dagelijks tenminste een uur per dag²³.
- 6) vijf procent meer volwassenen en ouderen sporten en bewegen in 2016 tenminste een half uur gedurende vijf dagen per week.
- 7) vijf procent meer mensen met een beperking sporten en bewegen in 2016 tenminste een half uur gedurende vijf dagen per week.
- 8) verbinden van de Wmo en sport waarmee de Wmo-ambities waar gemaakt worden.

Sport is vormend. Het stellen van regels, fair-play, winst, verlies en team-play vormen kernwaarden van sport die worden overgebracht op de jeugd. Het biedt ook ruimte voor ontmoeting en sociale cohesie. Wie sport en beweegt neemt deel aan het maatschappelijke leven, waardoor sociaal isolement kan worden voorkomen. Ook de leefbaarheid in wijken en buurten kan toenemen omdat er gesport wordt in plaats van ongein getrap. Deze sportieve kernwaarden maken het meer dan waardevol om te komen tot meer sporten en bewegen.

²² De voetbalverenigingen OVC en Ostrabeke doen op dit moment onderzoek naar een mogelijke fusie.

²³ Gecorrigeerd voor demografische ontwikkeling. Een uur sporten en bewegen per dag vormt voor jeugd en jongeren de Nederlandse Norm voor Gezond Bewegen (NNGB). Voor volwassenen geldt een norm van een half uur op vijf dagen in de week. Momenteel voldoet 52% van de inwoners van onze gemeente aan de NNGB (bron: Gelderse Sportmonitor).

Speerpunten:

- voortzetting inzet combinatiefunctionarissen (sportbuurtwerker) en deelnemen aan Pilot Sporten en bewegen in de buurt²⁴ buurten;
- voortzetting bestaande sportstimuleringsactiviteiten, zoals Sport Extra, trajectbegeleiding naar sportverenigingen en GALM, in samenwerking met sportbuurtwerk en de projectgroep 50+ sportief;
- een heroriëntatie op de inrichting van de sportinfrastructuur;
- inzet combinatiefunctionaris om te komen tot een verenigingsoverstijgend sport- en beweegaanbod voor mensen met een beperking en indien opgericht aansluiting zoeken bij het regionale sportservicepunt gehandicaptensport .

5.2.3 Welzijnsambitie

Onze gemeente streeft naar een gezonde en vitale bevolking door voldoende bewegen en gezonde voeding te stimuleren en overgewicht tegen te gaan.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 9) vijf procent minder inwoners hebben in 2016 overgewicht mede als gevolg van een actieve levensstijl/sporten²⁵;
- 10) twee procent minder inwoners hebben in 2016 obesitas mede als gevolg van een actieve levensstijl/sporten²⁶;

Gezond gedrag kan worden aangeleerd. Verschillende leefstijlprogramma's zijn hierin effectief gebleken. Sport en bewegen bleken evenals aandacht voor goede voeding en het betrekken van directe familieleden belangrijke ingrediënten voor succes. Een gezonde en actieve levensstijl helpt gezondheidsproblemen voorkomen.

Speerpunt:

- gezonde leefstijlprogramma sport- en voeding, zoals de beweegkuur, vanuit een integraal jeugd, ouderen, gezondheids en sportief perspectief starten.

5.2.4 Economische ambitie

Beschikbare gelden dienen op een verantwoorde wijze besteed te worden. Hierbij speelt de lopende financiële taakstelling een rol. Tarieven en subsidies zijn belangrijke sturingsinstrumenten voor sportbeleid, deze dienen te worden afgesteld op de beleidsdoelstellingen.

²⁴ Pilot van het Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF).

²⁵ Momenteel lijdt 30% van de inwoners van onze gemeente aan overgewicht.

²⁶ Momenteel lijdt 8% van de inwoners van onze gemeente aan obesitas.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 11) de tariefstelling is transparant, heeft een relatie met de kostprijs en een duidelijke grondslag;
- 12) er is een directere relatie tussen het gemeentelijke sportbeleid en subsidieverstrekking;
 - a. sportverenigingen leveren een eigen bijdrage aan de realisatie en instandhouding van genormeerde basissportvoorzieningen;
 - b. sportverenigingen leveren een volledige bijdrage aan de realisatie en instandhouding van een basissport- plus voorziening;
- 13) toename van het particulier initiatief in de sportinfrastructuur.

De kosten voor sportvoorzieningen nemen, mede als gevolg van technologische ontwikkelingen, toe en vragen om meer transparantie in de opbouw van de kostprijs in relatie tot de bijdrage van de eindgebruiker, doorgaans de sportvereniging. Het ontwikkelen van een kostprijsgeoriënteerd tarievenstelsel geeft naast transparantie en inzicht in de opbouw van de kostprijs in relatie tot de bijdrage van de eindgebruiker ook mogelijkheden om de taakstelling (deels) in te vullen dan wel een bijdrage te verlenen in de investering voor heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van (buiten)sportaccommodaties.

Onze gemeente heeft een belangrijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de sport en diens infrastructuur, maar is zeker niet de enige. De sportverenigingen en ook het bedrijfsleven spelen hierin een cruciale rol en kunnen hier verder toe worden uitgedaagd en verleid. Een meer gerichte inzet van het 'subsidie-instrument' kan hierbij ook een belangrijke rol spelen. Subsidieverstrekking vanuit een helder kader met een directe koppeling tussen beleid en subsidieverstrekking.

Speerpunten:

- het herzien van de tarievenstructuur door het ontwikkelen van een transparant en kostprijsgeoriënteerd tarievenstelsel;
- herziening van het subsidiesysteem door middel van een actualisatie van de beleidskaders voor subsidieverstrekking en een herallocatie van budgetten om te komen tot een doelmatige en doeltreffende inzet van subsidiemiddelen. Verenigingen die een maatschappelijke bijdrage extern gericht leveren kunnen daarbij rekenen op (financiële) ondersteuning van de gemeente;
- het stimuleren van samenwerkingsverbanden;
- het stimuleren van actief ondernemerschap en intensiveren relatie met bedrijfsleven.

5.2.5 Ruimtelijke ambitie

Onze gemeente wil vanuit haar ruimtelijke visie en in samenwerking met de sportverenigingen komen tot een modernisering en kwaliteitsverbetering van enkele sportparken. Een intensiever, multifunctioneel gebruik van voorzieningen en een goede match van vraag en aanbod waarbij ook aandacht bestaat voor verbreding van de functies en het sportief medegebruik van de openbare ruimte vormen hierbij aandachtspunten.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 14) een goede match van vraag naar en aanbod van sportvoorzieningen door te werken vanuit een voorzieningenladder²⁷ die wordt gekenmerkt door:
 - a. concentratie van basissportvoorzieningen in Renkum/Heelsum en in Oosterbeek;
 - b. minder en kwalitatief betere basissportvoorzieningen;
 - c. openbare multifunctionele (kunstgras) buitensportvoorzieningen niet geschikt voor wedstrijden die door verschillende sportverenigingen, onderwijsinstellingen, buurtbewoners jong en oud kunnen worden gebruikt, worden in de kleine dorpskernen gerealiseerd indien de bestaande wedstrijdaccommodaties²⁸ worden herbestemd.
 - d. sportvoorzieningen met een gemeente overstijgend verzorgingsgebied worden gerealiseerd in regionaal verband;
- 15) een toegenomen bezetting van en waardering voor sportaccommodaties;
- 16) de binnensportcapaciteit voor voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs optimaliseren;
- 17) een toename in het multifunctioneel gebruik van bestaande (sport)voorzieningen;
- 18) een intensiever sportief medegebruik van de openbare ruimte.

De behoefte aan sport(ieve) voorzieningen is aan veranderingen onderhevig. Dit wordt mede ingegeven door een veranderende organisatie van de sport. Er is een toename merkbaar in informeel georganiseerde sport (o.a. vriendengroepen die samen wielrennen of hardlopen) en individueel beoefende sporten, met name bij het toenemen van de leeftijd. Het is met name de (jonge) jeugd die intensief gebruik maakt van de meer traditionele sportvoorzieningen vanuit het verenigingsaanbod. De sportinfrastructuur van onze gemeente dient zich klaar te maken voor het 'sportpark van de toekomst'. In sommige gevallen betekent dit een multifunctionele clustering van minder traditionele sport, spel en beweegvoorzieningen op een dorpse schaalgrootte. In andere gevallen juist een multifunctionele clustering van kwalitatief hoogstaande en meer traditionele sportvoorzieningen voor training en competitie. Voor het stimuleren van sport en bewegen is het niet nodig om in iedere kern een wedstrijdaccommodatie te hebben. Het gaat om het bieden van de juiste faciliteiten op de juiste plaats. Vraag gestuurd, multifunctioneel, ruimte-intensief vormen hierbij kernbegrippen vanuit een kader dat wordt gevormd door de voorzieningenladder.

Speerpunten:

- in samenspraak met sportverenigingen en andere maatschappelijke partners komen tot een intensiever ruimtegebruik, kwalitatief betere accommodaties en meer multifunctioneel accommodatiegebruik;
- in samenspraak met sportverenigingen en andere maatschappelijke partners komen tot de realisatie van multifunctionele buitensportvoorzieningen ter vervanging van de wedstrijdaccommodaties in de kleine dorpskernen²⁹;
- de (toekomstige) behoefte aan gemeenteverstijgende sportvoorzieningen opnemen met de buurgemeenten en mogelijke andere partners in de regio;
- het onderzoeken van een verdergaande intergemeentelijke samenwerking ten aanzien van het dagelijks beheer- en de exploitatie van sportaccommodaties;

²⁷ Een nadere uitwerking van de voorzieningenladder is opgenomen in de uitgangspunten accommodaties (appendix I). De voorzieningenladder is een verdere uitwerking van de voorzieningenladder uit de sociale structuurvisie gemeente Renkum.

²⁸ Bedoeld worden de buitensport wedstrijdaccommodaties in Wolfheze en Doorwerth.

²⁹ Wolfheze en Doorwerth worden gerekend tot de kleine dorpskernen.

- kansen voor een intensiever sportief medegebruik van de openbare ruimte benutten;
- een heroriëntatie op de kwaliteit en kwantiteit van de buitensportaccommodaties waarna door herstructurering kan worden aangesloten bij de vraag en rekening kan worden gehouden met de huidige situatie en het (intergemeentelijk) verzorgingsgebied;
- gezien de voortrekkersrol die de verenigingen OVC en Ostrabeke vervullen, geldt Sportpark De Bilderberg hiervoor als pilotproject.

5.2.6 Evenementen ambitie

Onze gemeente faciliteert - waar mogelijk - het particulier initiatief bij de organisatie van sportevenementen.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 19) in 2016 is het aantal inwoners dat meedoet aan sportevenementen met vijf procent toegenomen;
- 20) in 2016 is het aantal particuliere initiatieven met betrekking tot het organiseren van evenementen toegenomen.

De waarde van evenementen voor het sportbeleid neemt toe. Zeker voor een integraal sportbeleid. Hierbij wordt niet 'alleen' gedacht aan grootschalige evenementen zoals de Airborne wandeltocht – dat in meerdere opzichten een waardevol evenement vormt – maar zeker ook de school-, wijk- en buurtsportevenementen. Een sportevenement kan het sluitstuk vormen op een sportaanbod voor het onderwijs of de buurt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan evenementen met een 'Sport&Dance4All' karakter, 'School-Olympics', 'Streetwise toernooi' of 'een Sportiefste School Verkiezing'. Sport als bindmiddel voor de wijk of gezondheidsbevorderaar in het onderwijs, waarbij een evenement zorgt voor een extra impuls.

Speerpunt:

- de organisatie en promotie van sportieve evenementen door derden wordt door de gemeente actief gefaciliteerd vanuit het oogpunt van o.a. vergunningen, veiligheid, netwerk en coördinatie.

5.2.7 Media-aandacht ambitie

Onze gemeente op een positieve manier onder de aandacht brengen.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 21) de sportieve kernwaarden van Renkum maken structureel onderdeel uit van haar marketingactiviteiten.

Onze gemeente beschikt over sterke 'Unique Selling Points'. De kracht wordt mede ingegeven door diens specifieke ligging, de hoge diversiteit aan landschappen, de rijke cultuur historie en ook de Airborne geschiedenis. Onze gemeente is een duurzame gemeente die wordt gekenmerkt door: groen, ruimte en rust.

Het is diezelfde groene ruimte die uitstekende mogelijkheden biedt voor sportieve recreatie en individuele sportbeoefening. Sport vormt een aanvullende kernwaarde die kan worden ingezet ter verdere promotie.

speerpunten:

- sport in het algemeen en de kernwaarde; groen, ruimte en rust inzetten ter verdere promotie van onze gemeente.

5.2.8 Topsport ambitie

Onze gemeente heeft oog voor talent en sportieve (top)prestaties.

Deze ambitie wordt op de navolgende manier vertaald:

- 22) in 2016 levert de gemeente een actieve bijdrage aan talentherkenning en – ondersteuning;
- 23) sportieve topprestaties worden door onze gemeente op passende wijze voor het voetlicht gebracht.

Sporten en bewegen gaat ook over het ontwikkelen van talenten en het zijn van een voorbeeld, een rolmodel. Topsporters zijn mensen met uitzonderlijke talenten en vormen een bron van inspiratie voor met name de jeugd. Topsportprestaties kunnen je vervullen met trots. Zeker wanneer het sportieve topprestaties betreft van eigen dorpsgenoten. Met oog voor talent en de maatschappelijke waarde van sportieve topprestaties geeft onze gemeente invulling aan haar topsportambitie.

Speerpunten:

- onze gemeente neemt actief deel aan het Olympisch Netwerk Gelderse Vallei ten aanzien van talentontwikkeling en ondersteuning;
- huldiging van sportieve topprestaties.

Basissporten

Sporten en bewegen is van grote maatschappelijke waarde voor ons. Dit betekent echter geenszins dat alle kosten van de sport op onze gemeente dienen te worden afgewenteld. Private ondernemers (o.a. fitnesscentra), onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties en zeker ook de (leden van) sportverenigingen zelf leveren eveneens een substantiële bijdrage. Vanuit het oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid beogen wij een optimaal rendement van onze (financiële) bijdrage aan de lokale sport en de sportinfrastructuur. Wij investeren (samen met maatschappelijke partners) op essentiële onderdelen in de sport en laten daar waar mogelijk de samenleving en de markt zijn werk doen. Om te komen tot een efficiënte en gerichte inzet van publieke middelen richten wij ons op de zogeheten basissporten. Dit betreffen sporten die voldoen aan de volgende criteria.

Criteria basissporten

1. er is sprake van een landelijk algemeen gangbare en aanvaarde sport (een sport die in nagenoeg elke gemeente van Nederland wordt beoefend);
2. er is sprake van een sport die in de openbare ruimte of op de commerciële markt niet wordt aangeboden;
3. er is sprake een sport die zonder gemeentelijke steun niet kan worden aangeboden;
4. er is sprake van sportbeoefening zonder winstoogmerk;
5. er is sprake van een sport die bijdraagt aan de motorische, en algehele ontwikkeling en doelstellingen op een breed maatschappelijk vlak;
6. er is sprake van een door mensen ondernomen lichamelijke activiteit;
7. er is sprake van een oriëntatie op en deelname door jeugd, ouderen en mensen met een beperking.

Op basis van voorgaande criteria worden de volgende sporten in onze gemeente gerekend tot de basissporten:

Basissporten

- voetbal;
- hockey;
- korfbal;
- verenigingszwemmen (reddend-, en wedstrijdzwemmen, waterpolo en zwemmen voor mensen met een beperking);
- volleybal;
- badminton;
- gymnastiek³⁰;
- G- sportverenigingen, recreatie- en 50+ verenigingen waarin één of meer van de voorgaande sporten worden beoefend.

Alle overige sporten vormen NIET basissporten.

³⁰ Als uitgangspunt wordt gesteld dat een gymnastiekvereniging gebruik maakt van een reguliere binnensportaccommodatie (gymnastieklokaal, sportzaal of sporthal).

Alleen sporten die worden aangemerkt als basissport, kunnen in hun voorzieningenbehoefte rekenen op structurele ondersteuning van de gemeentelijke organisatie. Niet-basissporten kunnen, indien maatschappelijk betrokken, op incidentele, projectmatige of activiteiten basis een beroep doen op de gemeentelijke organisatie. Vanuit haar beleidskader zal de gemeente voor ieder specifiek geval en afhankelijk van de daadwerkelijke kwantitatieve en kwalitatieve capaciteitsbehoefte een nadere afweging maken.

Voorbeelden van niet-basissporten die in onze gemeente wel aanwezig zijn, betreft onder andere:

- denksport: deze sport vereist geen bijzondere accommodatie die zonder gemeentelijke steun niet kunnen worden aangeboden en kan om die reden dan ook in openbare (multifunctionele) en/of in private (commerciële) accommodaties worden beoefend.
- tennis: deze sport is in onze gemeente geheel geprivatiseerd en wordt zonder structurele gemeentelijke bijdragen in de accommodaties beoefend; incidenteel zijn door de gemeente wel bijdragen geleverd door de ondergrond ter beschikking te stellen in de vorm van erfpacht c.q. recht van opstal danwel een gemeentelijke garantstelling af te geven.
- ijs-skeelerbaan: voor de uitwerking geldt als uitgangspunt dat de ijs-skeelerbaan wordt afgestoten aan de huidige gebruikers tenzij deze de overname niet haalbaar achten; in dat geval dient te worden bezien of dit intergemeentelijk kan worden opgelost.
- golf: deze sport is in onze gemeente geheel geprivatiseerd en wordt zonder structurele gemeentelijke bijdragen in de accommodatie beoefend.

Nieuwe sporten

Wij juichen verruiming van het sportaanbod toe wanneer dit een meerwaarde heeft op het reeds aanwezige sportaanbod. Wanneer een nieuw sportaanbod leidt tot accommodatieverzoeken (de realisatie van een nieuwe sportvoorzieningen) zullen wij bij de beoordeling van deze verzoeken ondermeer de volgende criteria hanteren:

- inhoudelijk meerwaarde op reeds aanwezig sportaanbod (kwalitatief);
- aantoonbare behoefte (meerjarig aan te leveren door sportvereniging i.o.);
- mogelijkheid accommodatieverzoek in te willigen door gebruik te maken van (over)capaciteit zowel binnen de gemeente als in naburige gemeenten (verdichting van lokale en regionale voorzieningen);
- de financiële implicatie van het verzoek in relatie tot het bereik van het aantal sporters en de bijdrage van de (op te richten) vereniging zelf;
- de verwachte behoefte aan betreffende voorziening bezien vanuit het licht van verschillende (sportieve en maatschappelijke) ontwikkelingen (kwalitatief).

Investerings

Vanuit haar beleidskader zal de gemeente voor ieder specifiek geval en afhankelijk van de daadwerkelijke kwantitatieve en kwalitatieve capaciteitsbehoefte een nadere afweging maken. Het eventuele voornemen om te investeren in nieuwe basissportaccommodaties resulteert in het zoeken van budget zodra nut en noodzaak zijn aangetoond en door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Zonder kennis van de accommodaties die dit zou kunnen betreffen, is de hoogte van de bijbehorende stichtings- en exploitatiekosten op voorhand niet te voorzien.

Voorzieningenladder

Sportvoorzieningen vormen een integraal onderdeel van het geheel aan maatschappelijke voorzieningen. Rekeninghoudend met de *veranderende vraag*, de *verzorgingsgebieden* en de *huidige situatie*, wordt de navolgende voorzieningenladder als visie voor onze gemeente ten aanzien van basissporten en nieuwe sporten aangehouden.

a. Kern

Nabijheid en multifunctionaliteit is belangrijk.

Accommodaties:

- onderwijsgerelateerde binnensportaccommodatie (omvang afhankelijk van vraag);
- openbare, multifunctionele buitensportvoorziening ter vervanging van de huidige wedstrijdaccommodaties in de kleine kernen, niet geschikt voor wedstrijden, die zowel door jongeren als door ouderen kan worden gebruikt.

b. As Oosterbeek – Renkum/Heelsum

Beschikbaarheid op beperkte reisafstand is belangrijk.

Accommodaties:

- voetbal;
- korfbal;
- zwembad;
- hockey;
- sporthal.

c. Intergemeentelijk

Beschikbaarheid op acceptabele reisafstand is belangrijk.

Gemeentelijke bijdrage aan regionaal voorzieningenniveau.

Aansluiten bij ontwikkeling intergemeentelijk sportbedrijf danwel bij (regionale) partners.

De navolgende eventuele nieuwe sporten zijn voorbeelden van sporten die intergemeentelijk worden afgewogen.

- G-sporten³¹.
- atletiek;
- honk- en softbal;
- rugby;
- cricket.

³¹ G- sporten worden meestal binnen reguliere accommodaties beoefend. Indien er een specifieke sportaccommodatie nodig is, dan dient dit in regionaal verband te worden afgewogen.

Overzicht bijlagenrapport

Inventarisatie
Documentenonderzoek
Trends en ontwikkelingen
Enquêtes
Bijeenkomsten maatschappelijk veld

Buitensportaccommodaties
SWOT bijeenkomsten
Interviews
Tweede bijeenkomst

Appendix II

Bijlage I

Bijlage II
Bijlage III
Bijlage IV
Bijlage V